

จดหมายข่าว

ราชบัณฑิตยสถาน

สนามเสือป่า เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐ โทร. ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๖๖-๗๐ โทรสาร ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๐

ปีที่ ๒๒

ฉบับที่ ๒๕๔

กรกฎาคม ๒๕๕๕

ISSN ๐๔๕๗-๗๐๖๔

ข่าวราชบัณฑิตยสถาน

*** เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ บริเวณห้องโถงชั้น ๑ ราชบัณฑิตยสถาน สนามเสือป่า กรุงเทพฯ ราชบัณฑิตยสถานจัดงานวันภาษาไทยแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๕๕ ขึ้นเพื่อกระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของคนในชาติให้มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงและส่งเสริมภาษาไทย ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และเป็นสมบัติอันล้ำค่าของชาติให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป โดยจัดกิจกรรมเน้นและส่งเสริมให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยถิ่นและวัฒนธรรมผ่านการแสดง ๔ ภาค ทั้งนี้ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงาน โดยมีกิจกรรมประกอบด้วย ช่วงเช้ามีการเสวนา เรื่อง “ภาษาไทย ภาษาถิ่น” ผู้ร่วมเสวนา ได้แก่ ศ. ดร.กาญจนา นาคสกุล ศ. ดร.ประคอง นิมมานเหมินท์ นายเอกชัย ศรีวิชัย และ นายณรงค์ พงษ์ภาพ (นภดล ดวงพร) การอภิปรายประกอบการสาธิต เรื่อง “วรรณกรรมคำสอนไทยถิ่น” ผู้ร่วมอภิปราย ได้แก่ รศ.ประพนธ์ เรืองณรงค์ ผศ. ดร.ทินกร อัดไพบูลย์ นางจำปา แสนพรม และ ผศ.บัวผัน สุพรรณยศ ผู้ดำเนินรายการคือ รศ.จิราภรณ์ สุวรรณวาจกกสิกิจ ส่วนช่วงบ่ายมีการแสดง ๔ ภาค จากศิลปินผู้เชี่ยวชาญการแสดงในแต่ละภาค ประกอบด้วย ภาคใต้แสดง “โนรา” โดย อ.พอล สุกใส และคณะ ภาคเหนือแสดง “ซำซานล้านนา” โดย นางจำปา แสนพรม และคณะ ภาคกลางแสดง “เพลงทรงเครื่อง เรื่อง พระเวสสันดร” โดย ผศ.บัวผัน สุพรรณยศ และคณะ และภาคอีสานแสดง “หมอลำ” โดย นายณรงค์ พงษ์ภาพ (นภดล ดวงพร) นางราตรี ศรีวิไล บงลธิทิพร ผศ. ดร.ทินกร อัดไพบูลย์ และคณะ ทั้งนี้มีเยาวชนและประชาชนทั่วไปสนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก

*** เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ตึกศิลาคอนเวนชันฮอลล์ โรงแรมตักสิลา อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ราชบัณฑิตยสถานจัดโครงการประชุมวิชาการราชบัณฑิตสัญจร สำนักวิทยาศาสตร์ เรื่อง การสัมมนาเพื่อสืบสานภูมิปัญญาการใช้สมุนไพรไทยกับปราชญ์ท้องถิ่น ครั้งที่ ๑ เพื่อแลกเปลี่ยนด้านการใช้สมุนไพรไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับปราชญ์ท้องถิ่น ด้วยเล็งเห็นความสำคัญของสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทย และส่งเสริมให้เยาวชนในท้องถิ่นได้มีการสืบทอดกันต่อไป ทั้งนี้ มี ศ. ดร.สันตติ โรจนสุนทร อุปนายก ราชบัณฑิตยสถาน คนที่ ๒ เป็นประธานเปิดงาน ศ. นพ.ประสิทธิ์ พุตระกูล ประธานสำนักวิทยาศาสตร์ กล่าวรายงาน และ ผศ. ดร.ศุภชัย สมบัติโต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กล่าวต้อนรับผู้ร่วมสัมมนา ในงานมีการปาฐกถาเรื่อง การแพทย์พื้นบ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การอภิปรายเรื่อง ความหลากหลายทางชีวภาพกับภูมิปัญญาพื้นบ้านอีสาน การเสวนาเรื่อง ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านอีสาน และการบรรยายเรื่อง เอกสารโบราณด้านการแพทย์พื้นบ้านอีสาน โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นราชบัณฑิต และผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์พื้นบ้าน ซึ่งความรู้ที่ได้จากการสัมมนาครั้งนี้จะนำไปต่อยอดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาประเทศ โดยจัดทำเป็นต้นฉบับหนังสือ “ภูมิปัญญาอีสานด้านสมุนไพรไทย” เพื่อพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

*** เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม ๔๐๑-๔๐๓ ชั้น ๔ ราชบัณฑิตยสถานจัดโครงการฝึกอบรม เรื่อง “ธรรมะกับจริยธรรมในการทำงาน” ให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถาน รวม ๘๑ คน เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักจริยธรรม และระเบียบที่เกี่ยวข้อง ปลุกจิตสำนึกให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรม และเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ทั้งนี้ มี ศ.แสวง บุญเฉลิมวิภาส ประธานคณะกรรมการจริยธรรมประจำราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานเปิดการอบรม และได้รับเกียรติจาก พญ. ดร.อมรา มลิลิตา บรรยายเรื่อง “ธรรมะกับจริยธรรมในการทำงาน”

*** เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุม ๓๐๑-๓๐๓ ชั้น ๓ ราชบัณฑิตยสถานจัดประชุมวิชาการ เรื่อง “ราชบัณฑิตปูชนียบุคคล ปราชญ์ของแผ่นดิน ครั้งที่ ๖” เพื่อเชิดชูเกียรติปูชนียบุคคลของราชบัณฑิตยสถาน ได้แก่ พระพรหมพิจิตร (อู่ ลาภานนท์) ศ. ทลวงวิศาล ศิลปกรรม (เชื้อ ปัทมจินดา) และนายนารถ โพธิประสาท โดยมี ศ. ดร.ปัญญา บริสุทธิ์ นายกราชบัณฑิตยสถาน เป็นประธานในพิธีเปิด และคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม กล่าวรายงาน ในการประชุมครั้งนี้ได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์ ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม ศ. กิตติคุณ ม.ร.ว.แบ่งน้อย ศักดิ์ศรี นางสาววนิดา พึ่งสุนทร และมี ศ. ดร.เรีนฤทัย ลัจจพันธุ์ ภาควิชาศิลปกรรม เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย

สรุปการบรรยายเสนอผลงานค้นคว้าและวิจัย ของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกต่อที่ประชุมสำนัก

สำนักธรรมชาติศาสตร์และการเมือง

๑ วันพุธที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

รศ. ดร.โกวิท วงศ์สุรวัฒน์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง *การเลือกตั้งหยั่งเสียงเพื่อคัดผู้สมัครของพรรคเพื่อเข้าชิงชัยในตำแหน่งประธานาธิบดี (Primary Election)* ความโดยสรุปว่า สหรัฐอเมริกาเป็นรัฐรวม (Composite State) ประกอบด้วยรัฐอิสระที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเองอย่างสมบูรณ์มารวมเป็นประเทศเดียวกัน ด้วยการแบ่งอำนาจอธิปไตยบางอย่างให้แก่รัฐบาลกลาง เช่น การตราเงินตรา การประกาศสงครามและทำสัญญาสันติภาพ การดูแลการค้าระหว่างรัฐ การทหาร ในรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับพรรคการเมือง (Political Party) ไร้อย่างไร ซึ่งเป็นเจตนาารมณ์ของบรรดาผู้ร่างรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาเมื่อ ๒๐๐ กว่าปีมาแล้ว ที่เห็นว่าพรรคการเมืองคือการเล่นพวกกันอย่างเปิดเผย ระบบพรรคการเมืองจะทำให้คนกลุ่มหนึ่งสามารถเข้าควบคุมรัฐบาลได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งไม่ใช่การปกครองระบอบประชาธิปไตย

พรรคการเมืองเป็นองค์กรที่ทำกิจกรรมทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะชนะการเลือกตั้ง เพื่อเข้าปกครองประเทศและกำหนดนโยบายสาธารณะ มีกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ให้การสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ระบบพรรคการเมืองของสหรัฐอเมริกาเป็นแบบระบบ ๒ พรรค คือ มีพรรคการเมืองสำคัญเพียง ๒ พรรค ได้แก่ พรรคเดโมแครตและพรรคริพับลิกัน แสดงให้เห็นถึงลักษณะของสังคมอเมริกันที่มักผูกพันตนเองเข้ากับพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นการเฉพาะ ซึ่งมีผลคล้ายคลึงกับระบบพรรคการเมืองของอังกฤษ แต่แตกต่างกันในเรื่องของวินัยภายในพรรค

การเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกามีได้ให้สิทธิประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งโดยตรง แต่ให้ประชาชนเลือกกลุ่มบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อจากพรรคการเมืองภายในรัฐเพื่อให้ประชาชนเลือกไปทำหน้าที่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือที่เรียกว่า คณะผู้เลือกตั้ง (Electoral College) ทำหน้าที่เลือกตั้งประธานาธิบดีโดยอิสระ จำนวนคณะผู้เลือกตั้งทั่วประเทศกำหนดไว้ ๕๓๘ คน โดยถือเอาฐานของจำนวนประชากรแต่ละรัฐเป็นเกณฑ์ และมีการคำนวณแบ่งสรรกันทุก ๑๐ ปี แต่ละรัฐมีคณะผู้เลือกตั้งอย่างน้อย ๓ คนขึ้นไป ผู้สมัครที่ชนะคะแนนเสียงประชาชนในรัฐนั้น ๆ จะได้คะแนนเสียงของคณะผู้เลือกตั้งในรัฐนั้นทั้งหมด

วิธีการเลือกตั้งของสหรัฐอเมริกาดังกล่าวทำให้เกิดการเลือกตั้งแบบไพรมารีซึ่งมีมาเป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปีแล้ว แบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ ๔ กลุ่ม คือ ๑) แบบปิด (Closed) ผู้มีสิทธิลงคะแนนได้ต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ ๒) แบบครึ่งปิดครึ่งเปิด (Semi-closed) ผู้มีสิทธิลงคะแนนต้องแสดงตัวเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเองต้องการจะหย่อนบัตร ด้วยการไปลงทะเบียนเป็นสมาชิกพรรคการเมืองนั้น ๆ ในวันหย่อนบัตร ๓) แบบเปิด (Open) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปทุกคน มีสิทธิลงคะแนนได้ ๔) แบบครึ่งเปิดครึ่งปิด (Semi-open) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไปทุกคน มีสิทธิไปลงคะแนนในวันหย่อนบัตรโดยการขอบัตรลงคะแนนของพรรคการเมืองนั้น ๆ เมื่อไปถึงที่เลือกตั้งการเลือกตั้งแบบไพรมารีนี้เป็นการคัดสรรผู้เป็นตัวแทนของพรรคการเมือง

ไปสมัครเป็นประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา เป็นการให้ประชาชนมีโอกาสเลือกตัวผู้อาสาสมัครเข้ามาเป็นตัวแทนของประชาชน ด้วยตัวประชาชนเอง โดยไม่ผ่านพรรคการเมือง

ในครั้งศตวรรษแรก การเลือกตั้งแบบไพรมารีจะไม่เป็นผลนัก เพราะนักการเมืองที่มีอิทธิพลของแต่ละรัฐไม่เห็นด้วย เพราะยังนิยมวิธีการเจรจาลับกันเฉพาะกลุ่มเล็ก ๆ มากกว่าจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดสรรตัวแทนของพรรคเพื่อชิงชัยในตำแหน่งประธานาธิบดี จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๑๑ สหรัฐอเมริกาเกิดวิกฤติทางการเมืองเรื่องสงครามเวียดนาม ตั้งแต่สมัยประธานาธิบดีเคนเนดี ประกอบกับกิจการโทรทัศน์ก้าวหน้ามาก จนสามารถรายงานข่าวสงครามเวียดนามสู่ประชาชนได้มากขึ้น จึงเกิดกระแสคัดค้านอย่างรุนแรงจากบรรดาคนรุ่นหนุ่มสาวซึ่งถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารในเวียดนาม นับว่าโทรทัศน์อเมริกันสร้างกระแสความสำคัญของการเลือกตั้งไพรมารีขึ้น นับแต่นั้นมาประธานาธิบดีทุกคนจะต้องผ่านการเลือกตั้งไพรมารีมาอย่างโชกโชน

๒ วันพุธที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

นายอนันต์ อนันตกุล ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง *ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติ* ความโดยสรุปว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการใช้ความสามารถ อำนาจ อิทธิพล และศิลปะในการจูงใจและโน้มน้าวบุคคลอื่นให้เกิดแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานร่วมกัน ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ด้วยความเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน

ภาวะวิกฤติ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกะทันหันซึ่งกดดันให้องค์การล้มสลายและอาจทำลายองค์การที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคด้วยความเร่งด่วนและทันต่อสถานการณ์ รูปแบบของวงจรวิกฤติแบ่งเป็น ๓ ระยะ คือ

ระยะที่ ๑ ระยะเตรียมการ เป็นระยะที่ผู้นำต้องทำให้ประชาชนเข้าใจและมุ่งถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หลักขององค์การ ยุทธศาสตร์จำเป็นสำหรับความเข้าใจค่านิยมขององค์การ ความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การวางแผนอย่างต่อเนื่อง และต้องเลือกที่จะไม่หลีกเลี่ยงทางเลือกหลัก

ระยะที่ ๒ ระยะเร่งด่วน เป็นระยะที่เริ่มจากภาวะวิกฤติที่ปรากฏทำให้ภัยคุกคามบรรเทาลง และลดการสูญเสียคุณภาพในระดับความปลอดภัย ผู้นำต้องติดตามข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ทันสมัย และชี้แจงต่อสาธารณชนด้วยสื่อต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามแผนการและแนวทางหลักขององค์การที่ประกาศใช้ในภาวะวิกฤติ และต้องระมัดระวังการตัดสินใจที่รวดเร็วโดยยึดหลักความเป็นจริง อธิบายสถานการณ์ขณะเริ่มปฏิบัติการในพื้นที่ได้รับความเสียหายและร่วมแสดงความเห็นใจต่อผู้ที่ได้รับความเสียหาย เพื่อให้ประชาชนรู้สึกผ่อนคลายและมีความเสมอภาค

ระยะที่ ๓ ระยะการปรับตัว เป็นระยะที่ผู้นำต้องทำให้องค์การมีความก้าวหน้าในการดำเนินการอย่างรวดเร็ว รู้ถึงสาเหตุภาวะวิกฤติ หลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำซาก สร้างโอกาสการเปลี่ยนแปลงและพัฒนากระบวนการใหม่ ๆ ปรับวัฒนธรรมองค์การ สร้างประโยชน์จากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น แสวงหาความสมดุลและดำเนินการอย่างเร่งด่วน

ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติต้องมีทักษะสามารถแก้ไขภาวะวิกฤติด้วยคุณลักษณะของผู้นำ มีคุณธรรม ซื่อตรงต่อหน้าที่ กล้าหาญ กล้าตัดสินใจ

ปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ มีมาตรฐานทางจริยธรรม จึงจะทำให้ผู้ที่ได้รับความสูญเสียจากภัยพิบัติเชื่อได้ว่า ผู้นำสามารถปฏิบัติงานสนองตอบแนวทางการบริหารจัดการตามหลักการบริหารจัดการที่ดี ทำให้ประชาชนสามารถดำเนินวิถีชีวิตที่ดีด้วยความเอาใจใส่และมีความเห็นอกเห็นใจประชาชนอย่างจริงใจ แสดงความรับผิดชอบที่เหมาะสมต่อความสูญเสียตัดสินใจและปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์และมีคุณธรรม มีการติดต่อสื่อสารที่เปิดกว้างกับกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติต้องสามารถคาดการณ์ภาวะวิกฤติได้ล่วงหน้า มุ่งถึงการดำเนินงานในระยะยาว ยึดหลักการดำเนินงานตามแผน มีจุดปฏิบัติการกว้างขวาง มียุทธศาสตร์การตัดสินใจที่สมเหตุสมผล รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ จึงสามารถบรรลุผลตามหลักการภาวะผู้นำในภาวะวิกฤติได้

๑๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ผศ. ดร.วงเดือน นาราสัจจ์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บรรยายเรื่อง *ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒* ความโดยสรุปว่า ชาวญี่ปุ่นเริ่มอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐานในสหรัฐอเมริกาในครึ่งหลังของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ และเพิ่มจำนวนอย่างรวดเร็วในต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ส่วนใหญ่เกิดจากเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก ผู้อพยพชาวญี่ปุ่นสามารถครอบครองที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมด้วยตนเอง มีบทบาทสำคัญในการพลิกผืนดินแห้งแล้งในเขตแคลิฟอร์เนียให้กลายเป็นที่ดินที่อุดมสมบูรณ์ได้สำเร็จสร้างความไม่พอใจให้แก่ชนผิวขาวที่มีความรู้สึกเหยียดผิวและเห็นว่าความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้อพยพชาวญี่ปุ่นและลูกหลานจะเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชนผิวขาว และเกิดปฏิกิริยาต่อต้านชนผิวสีอย่างรุนแรงขึ้นหลังสงครามกลางเมืองอเมริกันในเขตรัฐภาคใต้ ใน ค.ศ. ๑๙๐๕ มีการปลุกกระแสต่อต้านชาวเอเชียและผลักดันให้ออกกฎหมายห้ามผู้อพยพจากเอเชีย โดยมุ่งไปที่ชาวญี่ปุ่น สร้างความไม่พอใจให้แก่รัฐบาลญี่ปุ่นและชาวญี่ปุ่นที่ประท้วงต่อต้านสหรัฐอเมริกาในกรุงโตเกียว กระแสความหวาดระแวงชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นส่งผลให้คณะกรรมการการศึกษาของเมืองแซนแฟรนซิสโกออกระเบียบให้แบ่งแยกโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่มีเชื้อสายเอเชียกับเด็กอื่น ๆ ทำให้มีการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายนี้ในประเทศญี่ปุ่นอย่างมากว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ปฏิกิริยาของญี่ปุ่นทำให้สหรัฐอเมริกาเกรงว่าจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ ประธานาธิบดีทีโอดอร์ รูสเวลต์จึงเชิญผู้แทนฝ่ายญี่ปุ่นมาหารือและมีข้อตกลงอย่างไม่เป็นทางการที่เรียกว่า Gentleman's Agreement หลังจากนั้นรูสเวลต์ได้สั่งให้กองทัพเรือสหรัฐอเมริกาเร่งสร้างเรือรบที่ทันสมัยและมีศักยภาพสูงเพิ่ม โดยให้แะที่ญี่ปุ่นเป็นกรณีพิเศษเพื่ออวดแสนยานุภาพ ทำให้ทั้งสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่นหวาดระแวงไม่ไว้ว่างใจกัน

การต่อต้านชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นในระดับรัฐที่สำคัญ ได้แก่ การออกกฎหมายที่ดินของคนต่างด้าวใน ค.ศ. ๑๙๑๓ เพื่อเพิกถอนสิทธิการครอบครองของชาวญี่ปุ่นซึ่งขณะนั้นได้ครอบครองที่ดินในรัฐแคลิฟอร์เนีย แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นที่พำนักอยู่ในดินแดนฮาวายกลับไม่ประสบปัญหาการกีดกันผิว เนื่องจากชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นในฮาวายส่วนใหญ่เป็นแรงงานในภาคเกษตรกรรมที่ยากจน ไม่สามารถสะสมทุนเพื่อเป็นเจ้าของที่ดินเหมือนกับกลุ่มที่อยู่ในแผ่นดินใหญ่ จึงไม่ตกเป็นเป้าของการโจมตีต่อต้านจากชาวพื้นเมืองซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ความหวาดระแวงชนชาติญี่ปุ่นของชาวอเมริกันและรัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้ถึงขีดสุดเมื่อกองทัพญี่ปุ่นโจมตีอ่าวเพิร์ลของสหรัฐอเมริกาที่ฮาวายเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ เป็นผลให้สหรัฐอเมริกาประกาศสงครามต่อญี่ปุ่นและฝ่ายอักษะในสงครามโลกครั้งที่ ๒ กระแสต่อต้านชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นของชนผิวขาวที่เพิ่มมากขึ้น

ทำให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายต่อผู้ที่มีเชื้อสายญี่ปุ่นอย่างรุนแรงโดยไม่มีการท้วงติงจากสังคม มีการจับกุมและจำคุกพวกอิลเซ (ผู้อพยพชาวญี่ปุ่นหรือชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นรุ่นแรก) หลากหลายอาชีพในแผ่นดินใหญ่

ชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นถูกกักกันในค่ายอพยพซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร มีรั้วล้อมโดยรอบและมีทหารรักษาการณ์ตลอดเวลา โดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกาย้ายเงินค้ำยังชีพให้แก่ผู้อพยพคนละ ๑๐.๕ ดอลลาร์ต่อเดือน มีร้านค้าและบริการ มีการจัดการศึกษาหลายรูปแบบทั้งการศึกษาภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่รัฐบาล และการศึกษาในเวลาว่างที่ผู้อพยพจัดการกันเอง มีโอกาสประกอบศาสนกิจตามความเชื่อของตน มีการจัดกิจกรรมนันทนาการช่วยฟื้นฟูจิตใจให้แก่ผู้ที่ถูกจำกัดบริเวณ จึงช่วยให้ผู้อพยพส่วนใหญ่ผ่อนคลายความเครียดและสามารถปรับตัวเพื่อมีชีวิตอยู่ ในปลาย ค.ศ. ๑๙๔๔ ความเข้มงวดของเจ้าหน้าที่รัฐบาลในการควบคุมชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นในค่ายอพยพต่าง ๆ ได้ผ่อนคลายลงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง ค่ายอพยพต่าง ๆ ปิดตัวลง ใน ค.ศ. ๑๙๗๖ ประธานาธิบดีเจอร์รี ฟอร์ด ออกประกาศฉบับที่ ๔๔๑๗ ว่าการกักกันชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นเป็นการกระทำที่ผิดและเป็นความผิดพลาดของชาติที่จะต้องไม่เกิดขึ้นอีก หลังจากนั้น รัฐสภาสหรัฐอเมริกาได้จ่ายเงินชดเชยแก่ผู้เสียหายจากการถูกกักกันในเหตุการณ์ดังกล่าว พร้อมทั้งมีจดหมายขอโทษจากรัฐบาลถึงชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นที่ได้รับความเสียหายทุกคนตามข้อเรียกร้องของชาวอเมริกันเชื้อสายญี่ปุ่นด้วย

สำนักวิทยาศาสตร์

๑๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ศ. ดร.สมชาย วงศ์วิเศษ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ บรรยายเรื่อง *การเพิ่มการถ่ายเทความร้อนและคุณลักษณะการไหลของ HFC-134a ระหว่างการควบแน่นและการเดือดภายในท่อมีร่องเกลียว* ความโดยสรุปว่า งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาอิทธิพลของระยะพิทซ์และความลึกของท่อที่มีร่องเกลียวต่อคุณลักษณะการถ่ายเทความร้อนและการไหลของ HFC-134a ภายใต้การเดือดและการควบแน่น โดยที่ชุดทดลองเป็นอุปกรณ์แลกเปลี่ยนความร้อนแบบไหลสวนทางกัน ซึ่งมีลักษณะเป็นท่อซ้อนท่อแบบศูนย์กลางร่วมกันวางอยู่ในแนวราบ โดยท่อด้านในของชุดทดลองเป็นท่อเรียบและท่อแบบร่องเกลียว มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายใน ๘.๗ มิลลิเมตร และมีความยาว ๒,๐๐๐ มิลลิเมตร โดยมีระยะพิทซ์ของร่องเกลียวเป็น ๕.๐๘, ๖.๓๘ และ ๘.๘๖ มิลลิเมตร และความลึกของร่องเกลียวเป็น ๑, ๑.๒๕ และ ๑.๕ มิลลิเมตร ตามลำดับ ท่อด้านนอกของชุดทดลองนั้นทำด้วยท่อทองแดงผิวเรียบขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายใน ๒๑.๒ มิลลิเมตร สำหรับสภาวะการเดือดได้ทำการทดลองที่อุณหภูมิอิ่มตัวที่ ๑๐, ๑๕ และ ๒๐ องศาเซลเซียส ฟลักซ์ความร้อน ๕ และ ๑๐ kW/m² และฟลักซ์มวลอยู่ในช่วงระหว่าง ๒๐๐ ถึง ๗๐๐ kg/m²s สำหรับสภาวะการควบแน่นทำการทดลองที่อุณหภูมิอิ่มตัว ๔๐, ๔๕ และ ๕๐ องศาเซลเซียส ฟลักซ์ความร้อน ๕ และ ๑๐ kW/m² และฟลักซ์มวลอยู่ในช่วงระหว่าง ๒๐๐ ถึง ๗๐๐ kg/m²s จากผลการทดลองพบว่าระยะพิทซ์และความลึกของท่อแบบมีร่องเกลียวมีอิทธิพลต่อการเพิ่มสัมประสิทธิ์การถ่ายเทความร้อนและค่าความดันลด โดยที่ท่อแบบร่องเกลียวให้ค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทความร้อนและความดันลดมากกว่าท่อแบบผิวเรียบ ทั้งในสภาวะการเดือดและสภาวะการควบแน่น สูงสุดถึงร้อยละ ๕๐ และ ๗๐ ตามลำดับ ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์การถ่ายเทความร้อนและค่าความดันลดจะมีค่าเพิ่มขึ้นเมื่อระยะพิทซ์มีคาลดลงและความลึกของร่องเกลียวมีค่าเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ได้มีการพัฒนาสลิ้มพันธ์ใหม่ที่ใช้สำหรับท่อแบบร่องเกลียวเพื่อใช้ทำนาย

หาค่า Nusselt number และแฟกเตอร์ความเสียดทานแบบสองสถานะ (two-phase friction factor) ด้วย และยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยนี้ยังนำเสนอแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ เพื่อศึกษาสัมประสิทธิ์การถ่ายเทความร้อนและความดันลดภายใต้การเดือดของ HFC-134a ผ่านท่อที่มีร่องเกลียว ซึ่งพบว่า ผลของแบบจำลองทางคณิตศาสตร์มีความน่าเชื่อถือเมื่อเทียบกับผลการทดลอง ซึ่งค่าผลต่างโดยเฉลี่ยของสัมประสิทธิ์การถ่ายเทความร้อน และความดันลดระหว่างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ และข้อมูลการทดลองอยู่ในช่วงร้อยละ ๑๐ และ ๑๕ ตามลำดับ

๑๐ **วันพุธที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕**

ศ. ดร. สิริวิวัฒน์ วงษ์ศิริ ภาควิชาชีววิทยา บรรยายเรื่อง *วิวัฒนาการของผึ้ง* ความโดยสรุปว่า วิวัฒนาการของแมลงสังคมนั้นดำเนินมานานไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ ล้านปี โดยเฉพาะพวกปลวก จัดเป็นพวกที่มีระบบสังคมแท้ มีบรรพบุรุษที่มีวิวัฒนาการร่วมกับบรรพบุรุษของแมลงสาบป่า แมลงเหล่านี้อยู่ในกลุ่มพวกแมลงชั้นต่ำ แต่พวกโฮมิโนพเทรา ซึ่งจัดเป็นพวกที่มีระบบสังคมแท้ในกลุ่มพวกแมลงชั้นสูง โดยเฉพาะพวกบรรพบุรุษผึ้งมีวิวัฒนาการเพียง ๘๐ ล้านปีเท่านั้น

ผึ้งในสกุลเอปิสจัดเป็นแมลงที่มีวิวัฒนาการสูงสุด เนื่องจากเป็นแมลงสังคมชั้นสูง มีการแบ่งวรรณะต่าง ๆ ตามหน้าที่การทำงาน ผึ้งในสกุลเอปิสมีวิวัฒนาการสืบเนื่องกันมาไม่ต่ำกว่า ๓๐ ล้านปีจากหลักฐานที่พบซากฟอสซิล ของผึ้ง Apis javana (Ederlein) ปรากฏอยู่ในมหายุคซีโนโซอิก (Cenozoic Era) ซึ่งเป็นฟอสซิลของผึ้งและรวงรังที่พบครั้งแรกในประเทศไทย

ผึ้งในสกุลเอปิส คือ พวกผึ้งที่ผลิตน้ำผึ้ง (honey) มีอยู่ ๙ ชนิด ได้แก่ Apis florea, Apis andreniformis, Apis laboriosa, Apis dorsata, Apis cerana, Apis nigrocincta, Apis koschavnikovi, Apis nuluensis และ Apis mellifera จากการพบหลักฐานดังกล่าว นักวิทยาศาสตร์เชื่อว่า ผึ้งในสกุลเอปิส มีกำเนิดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะเป็นถิ่นกำเนิดของผึ้งเอปิสทั้ง ๘ ชนิด และเป็นผึ้งพื้นเมืองที่สำคัญในภูมิภาคจนทุกวันนี้ การแพร่กระจายของผึ้งสกุลเอปิสทำให้เกิดกำเนิดผึ้งพันธุ์ Apis mellifera ขึ้นในทวีปแอฟริกาในปลายยุคเทอร์เชียรี (Tertiary Period) (Culliney, ๑๙๘๓) อย่างไรก็ตาม มีผู้พบผึ้งในสกุลเอปิสที่ต่างไปจากผึ้งทั้ง ๙ ชนิดอีกในแถบหมู่เกาะในประเทศฟิลิปปินส์ และในอินเดียตอนใต้จนถึงประเทศศรีลังกา แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเท่าผึ้งทั้ง ๙ ชนิด นอกจากนี้ยังมีผึ้งในสกุลเอปิสอีกหลายชนิดที่พบเป็นฟอสซิล และสูญพันธุ์ไปแล้ว (Oldroyd and Wongsiri, ๒๐๐๖) จากรายงานวิจัยทางอนุกรมวิธาน (Wongsiri, ๒๐๑๐) ในการประชุมวิชาการ International Congress of the Study of Social Insect ในประเทศเดนมาร์ก พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ยืนยันการพบผึ้งในทวีปเอเชียอีก ๒ ชนิด คือ ผึ้งโพรงอินเดียตอนใต้ Apis indica และผึ้งหลวงของฟิลิปปินส์ Apis breviligula ที่แตกต่างจากผึ้งทั้ง ๙ ชนิดที่กล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังมีรายงานว่า A. mellifera yementica อาจเป็นบรรพบุรุษของ A. mellifera ในทวีปแอฟริกาอีกด้วย เนื่องจากมีวิวัฒนาการใกล้เคียงกับ A. cerana

สำนักศิลปกรรม

๑๑ **วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕**

ศ. ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง *นาฏยทฤษฎี* ความโดยสรุปว่า นาฏยทฤษฎี หมายถึง หลักคิดและหลักปฏิบัติของสาขาวิชานาฏกรรม เพื่อเป็นแนวทางสร้างสรรค์ความงามและความสำเร็จของการแสดง โดยข้อมูลคือการปฏิบัติของนาฏกรรมที่สั่งสมมานานทั้งข้อดี

และข้อเสีย มาวิเคราะห์และสังเคราะห์โดยนักคิดแล้วจารึกไว้เป็นตำราสำหรับผู้มุ่งศึกษาด้านนาฏศาสตร์สืบมา นาฏยทฤษฎีที่นิยมนำมาศึกษา ๔ ทฤษฎี คือ ๑. โฟเอติกา ของ อริสโตเติล กรีก ๒. นาฏยศาสตร์ ของ ปรตมณี อินเดีย ๓. พุจฉาแดง ของ โมโตกิโย ชิอามิ ญี่ปุ่น ๔. สตานิ-สลาฟลิกซิสเต็ม ของ คอนสแตนติน เซเกเววิช สตานิสลาฟลิก รัสเซียนอกจากนี้ยังมีอีกหลายทฤษฎีที่ผู้ศึกษาด้านนาฏศิลป์ต้องเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์การแสดงให้สำเร็จ ได้แก่ ทฤษฎีดุริยางคศิลป์ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ทฤษฎีฉลนศิลป์ ทฤษฎีนิเทศศิลป์ และเพื่อให้ผู้ศึกษาประกอบกิจการทางนาฏกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้ศึกษาก็ต้องมีความรู้ที่เกี่ยวเนื่องกับงานนาฏกรรม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ นิตศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การสร้างหลักสูตรสาขาวิชานาฏศาสตร์ แบ่งกลุ่มวิชาออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ กลุ่มวิชาบรรยาย กลุ่มวิชาปฏิบัติบรรยาย และ ปฏิบัติบรรยาย สร้างสรรค์ กลุ่มวิชาบรรยาย มีเนื้อหาหลัก ๑๐ วิชาคือ นาฏยประวัติ (History) นาฏยวิจัย (Research) นาฏยรังสรรค์ (Design) นาฏยธุรกรรม (Management) นาฏยประดิษฐ์ (Choreography) นาฏยวรรณกรรม (Literature) นาฏยดุริยางค์ (Music) การแสดงและการกำกับการแสดงละคร (Acting and Directing) นาฏยทฤษฎี (Theory) กลุ่มวิชาปฏิบัติบรรยาย มีเนื้อหาหลัก ๓ กลุ่มวิชาคือ นาฏยกรรมแบบประเพณี นาฏยกรรมแบบสร้างสรรค์ จากวิชาต่าง ๆ ที่กล่าวมาในเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่า การศึกษาด้านนาฏศิลป์ต้องเริ่มเนื้อหาของวิชาสาขาต่าง ๆ อย่างมาก เพื่อให้ผู้ศึกษาได้นำไปประกอบอาชีพนาฏกรรมสาขาต่าง ๆ ได้สำเร็จผลตามที่ตนถนัดและสนใจ

ศ.ชวน เพชรแก้ว ภาควิชาชีววิทยา บรรยายเรื่อง *กวี /นักประพันธ์วรรณกรรมทักษิณ : จากภิกษุอินทร์ ถึง ทอง หนองถั่ว* ความโดยสรุปว่า ในวงการศึกษาวรรณกรรมภาคใต้ได้มีผู้สนใจศึกษาเรื่องราวของกวี /ผู้ประพันธ์ /ผู้แต่งวรรณกรรมมาเป็นเวลายาวนานมากกว่า ๓ ทศวรรษ กวี /ผู้ประพันธ์ /ผู้แต่ง ที่ศึกษารวบรวมไว้จำนวน ๑๙ ท่าน มี ๑๒ ท่าน คือ พระภิกษุอินทร์ พระยาตรัง พระครูวินัยธร ชูปราชนาย นายเรื่อนาโน หมื่นสนิท สุขปราชนาย พระสมุห์หนู พระรัตนธัมมิ (ม่วง) พระปลัดเลียม อาสโย เพลงบอก ปานบอด เพลงบอก เนตร ชลารัตน์ (ยกเว้นพระภิกษุอินทร์) ล้วนถือกำเนิดที่เมืองนครศรีธรรมราชทั้งสิ้น จำนวน ๕ ท่าน คือ พระครูวิจารณ์ศีลคุณ (ชู) เสือ ชำนาญภักดี แดงนักปราชนาย พระธรรมโมลี ตี-สโลโร (เกตุ ธรรมรัชชะ) และทอง หนองถั่ว เป็นชาวเมืองสงขลา กับอีก ๒ ท่าน คือ พระเทพรัตนกวี (เกตุ แสงศิริ) เป็นชาวเมืองสุราษฎร์ธานี และกราย พัฒน์จันทร์ เป็นชาวเมืองกระบี่

กวี /ผู้ประพันธ์ /ผู้แต่ง ทั้ง ๑๙ ท่านที่นำเสนอประวัติและผลงานตามที่สืบค้นมาได้ นั้น หากพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องและได้รับอิทธิพลจากราชสำนัก รวมทั้งอิทธิพลจากรวมกรรมภาคกลาง มีอยู่ ๑๐ ท่าน ได้แก่ พระภิกษุอินทร์ พระยาตรัง หมื่นสนิท พระสมุห์หนู พระปลัดเลียม อาสโย แดงนักปราชนาย พระธรรมโมลี ตีสโลโร (เกตุ ธรรมรัชชะ) พระเทพรัตนกวี (เกตุ แสงศิริ) กราย พัฒน์จันทร์ และทอง หนองถั่ว ส่วนพระครูวินัยธร ชูปราชนาย นายเรื่อนาโน สุขปราชนาย พระครูวิจารณ์ศีลคุณ (ชู) พระรัตนธัมมิ (ม่วง) เสือ ชำนาญภักดี ปานบอด เนตร ชลารัตน์ ล้วนเป็นกวี /ผู้ประพันธ์ /ผู้แต่ง พื้นบ้านที่ได้รับอิทธิพลจากราชสำนักและวรรณกรรมภาคกลางน้อย

ในบรรดา กวี /ผู้ประพันธ์ /ผู้แต่ง วรรณกรรมทักษิณเกือบทั้งหมด เป็นชาวบ้านที่ได้รับการศึกษาจากบ้านและวัดเป็นรากฐานสำคัญ จึงไม่แปลกที่บุคคลเหล่านี้ได้สร้างสรรค์งานโดยใช้ฉันทลักษณ์ซึ่งนิยมในภาคใต้

คือ กาพย์ เพลงบอก แปดบท และกลอนหนึ่งตะลึง ในส่วนของเนื้อหาสาระก็เช่นเดียวกันล้วนมีสาระสำคัญที่สะท้อนความเป็นภาคใต้แทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม แนวโน้มของการใช้คำประพันธ์ และเนื้อหาสาระ ของกวี / ผู้ประพันธ์ / ผู้แต่ง วรรณกรรมทุกชิ้นที่เข้าสู่ยุคการพิมพ์ส่วนใหญ่ใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนแปด อีกทั้งเนื้อหาสาระก็ขยายตัวกว้างขวางขึ้นกว่าเดิมเป็นอันมาก

๑๐ วันอังคารที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

รศ. ดร.นวรรณ พันธุเมธา ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง *คำว่า มิ่ง และขวัญ* ความโดยสรุปว่า คำว่า มิ่ง และ ขวัญ เป็นคำที่ใช้กันมานานในภาษาไทยและมีใช้ทั่วไปในภาษาตระกูลไทอื่นๆ อีกหลายภาษา หากเปรียบเทียบความหมายของคำทั้งสองจะรู้ความหมายของคำว่า ขวัญ ดีกว่าคำว่า มิ่ง แต่พอจะกล่าวได้ว่าทั้ง มิ่ง และ ขวัญ เกี่ยวข้องกับระบบความเชื่อของคนตระกูลไท เราเชื่อว่า มิ่ง และ ขวัญ มีอยู่ในคนและสิ่งต่าง ๆ ขวัญเป็นพลังชีวิต ถ้าขวัญหนีออกจากร่าง เจ้าของขวัญก็จะมีอันเป็น เช่นเจ็บป่วยหรือถึงกับสิ้นชีวิต ต้องมีพิธีเรียกขวัญให้กลับมายังร่างเจ้าของ และผูกมัดไว้ไม่ให้หนีหายไปอีก ส่วน มิ่ง ล้วนนิยฐานว่าแสดงชะตาชีวิตของเจ้าของ มิ่งคนแสดงชะตาชีวิตของคน มิ่งเมืองแสดงชะตาชีวิตของเมืองทั้ง มิ่ง และ ขวัญ กลายความหมายไป ปัจจุบัน ๒ คำนี้ใช้ในความหมายเหมือนกันได้ คือหมายถึง สิริมงคล

ศ. ดร.พรสวรรค์ วัฒนางกูร ภาควิชาคติสมัชชิก บรรยายเรื่อง *พรลััง* *ข้าจ้งฉับตะวันตก การเดินทางสู่ตะวันออก (Die Morgenland fahrt) ของแอร์มันน์ เฮลเซอ-การค้นหาค้นหาต้นน้ำในพระพุทธรศาสนา* ความโดยสรุปว่า การเดินทางสู่ตะวันออก (Die Morgenland fahrt) ของแอร์มันน์ เฮลเซอ เป็นนวนิยายประเภทเรื่องเล่า กล่าวถึงการเดินทางในห้วงคำนึ่งของตัวเอกในเรื่องซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้เล่าเรื่อง การเดินทางเป็นกระบวนการภายในจิตใจเพื่อค้นหาตนเองของผู้ประพันธ์โดยผ่านตัวเอกของเรื่องคือ H.H. กระบวนการค้นหาค้นหาตนเองนี้สามารถตีความมโนยทางพระพุทธรศาสนาที่สำคัญ สามารถเทียบกับการเดินทางสู่ตะวันตกของพระลัังซั่มจ้งจากประเทศจีนสู่อินเดียซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองจีน ให้แง่คิดเชิงเปรียบเทียบด้วย

การเดินทางของพระลัังซั่มจ้งกับการเดินทางของ H.H. มีวัตถุประสงค์ที่คล้ายกันคือการแสวงหา “ของพิเศษล้ำค่า” จะแตกต่างกันก็ตรงที่สาระและนัยของการเดินทาง กล่าวคือ การเดินทางมุ่งสู่ตะวันตกของพระลัังซั่มจ้งมีเป้าหมายทางพระพุทธรศาสนาชัดเจน ส่วนการเดินทางในจินตนาการด้านจิตวิญญาณของ H.H. เต็มไปด้วยการผจญภัยในห้วงเวลาอันไม่จำกัดของหลายร้อยศตวรรษ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่เปิดเผยการค้นหาค้นหาต้นน้ำของผู้อ่านเรื่อง

การเดินทางสู่ตะวันออกของเฮลเซอเสนอหลักการที่เป็นรากฐานของยุคโรแมนติก นั่นคือ แก่นเรื่องเป็นการเดินทางและการค้นหา เป็นความพยายามที่จะเสนอเรื่องราวที่น่าเสนอไม่ได้ ความพยายามที่จะระลึกถึงสิ่งที่ไม่อาจเอ่ยถึง และการทำสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้ให้เป็นไปได้ เป็นการบรรยายสภาพของการแสวงหาที่ไม่มีวันรู้จบของความรู้อันไม่มีวันสมบูรณ์ การเดินทางเชิงสัญลักษณ์นี้แสดงถึงคุณสมบัติเด่นคือการเดินทางที่ไม่มีจริงและการแสวงหาตัวตนที่มีอยู่ในความคิดในสมอง ในจินตนาการ นั่นก็คือการเดินทางดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไม่อาจเป็นจริงหรือไม่อาจเกิดขึ้นได้เลยในความเป็นจริง วิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายแห่งการรู้จักตนเองโดยมีสติรู้เท่าทันปัจจุบันที่ง่ายที่สุดก็โดยการวิปัสสนากรรมฐานที่แต่ละคนจะเข้าถึงหรือมีประสบการณ์ได้เพียงเฉพาะตนซึ่งผู้อื่นไม่สามารถมีส่วนร่วมรับรู้ถึงประสบการณ์นั้นได้เลย ความหมายของ “หนทางของแต่ละบุคคล” ในแง่

พระพุทธรศาสนา ก็คือการรู้จักตนเองของมนุษย์แต่ละคน นับเป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้อื่นมีอาจรับรู้ด้วยได้

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีสติรู้เท่าทันปัจจุบันและรู้จักตนเองจะทำให้บุคคลผู้นั้นรู้จักทุกสิ่งในธรรมชาติตามความเป็นจริง มีชีวิตตามสมมุติ อันจะนำไปสู่การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง นำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง กอปรด้วยปัญญาซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงตนและดำรงชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างดี มีความสุขและใช้ชีวิตอย่างมีศีลธรรม และเมื่อบุคคลผู้นั้นปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ก็อาจเป็นหนทางนำไปสู่นิพพาน พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏได้

๑๑ วันอังคารที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๕

นายมติ ตั้งพานิช ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง *สถาปัตยกรรมอวกาศ* ความโดยสรุปว่า สถาปัตยกรรมอวกาศคือสถาปัตยกรรมที่อยู่ในอวกาศโลก เป็นที่อยู่อาศัยและที่ปฏิบัติงานของมนุษย์ในอวกาศ พัฒนามาจากยานอวกาศ เป็นสถาปัตยกรรมที่โคจรรอบโลก ปัจจุบันมีรูปลักษณะคล้ายยานอวกาศ และกำลังอยู่ในขั้นตอนของการพัฒนาให้มีรูปร่างลักษณะที่เหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ดาวดวงอื่น หรือการเดินทางที่ยาวไกลต่อไป ซึ่งคือบริเวณในอวกาศหรือจักรวาลที่ไกลออกไป โดยอาศัยข้อมูลจากการสำรวจและวิเคราะห์ที่ได้จากอุปกรณ์และยานสำรวจอวกาศต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละแห่งจะมีผลต่อรูปร่างและลักษณะของสถาปัตยกรรมที่จะต้องแตกต่างกันไป รูปแบบสถาปัตยกรรมอวกาศในปัจจุบันจึงยังเป็นเพียงรูปแบบที่โคจรอยู่ในบริเวณอวกาศรอบโลกเท่านั้น

ศ.ไชแสง ศุขะวัฒน์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง *ฟลามังโก-จิตวิญญาณแห่งอันดาลูเซีย* ความโดยสรุปว่า ฟลามังโก (flamenco) หมายถึงเพลงขับร้องและระบำของชาวยิบซีซึ่งมีเชื้อสายดั้งเดิมจากอินเดีย เป็นพวกเรอรัน ส่วนใหญ่อยู่ในสเปน ลีลาละบำเลียนแบบท่านกระเรียน มีต้นกำเนิดมาจากเมืองกรานาดาในแคว้นอันดาลูเซียที่อยู่ตอนใต้ของสเปน ฟลามังโกมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ el cante หมายถึงเพลงขับร้อง บรรยายเรื่องราวจากตำนานหรือนิทาน และบทประพันธ์ที่ชมความงามของสถานที่ ส่วน baile หมายถึงระบำ มีทั้งผู้เต้นคนเดียวหรือผู้เต้นคู่ชาย-หญิง นักเต้นรำหญิงจะใช้กรับสเปน (castanets) เคาะจังหวะ โดยมีมือซ้ายถือ macho มือขวาถือ hembra ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าและให้จังหวะดีกว่า macho ส่วนนักเต้นรำชายจะเรียกร้องความสนใจด้วยการปรบมือ (palmada) พร้อมกับใช้สันรองเท้ากระทบพื้น (stamping) หรือกระทบพื้นไม่แรงอย่างถี่ ๆ (tapping) อาการทั้งสองนี้เรียกว่า zapa teado เพื่อเพิ่มความตึกคักเร้าใจให้มากยิ่งขึ้น ที่สำคัญซึ่งขาดเสียไม่ได้คือ มีการเคาะตีตาร์ (el toque) ประกอบการบรรเลงด้วย Spanish guitar เล่นในลีลาที่ตื้นตัน เร้าใจ หรือสุดโศกสะเทือนอารมณ์

เมืองที่มีการแสดงฟลามังโกขนานแท้ เช่น กอร์โดบา กรานาดา เซบิญา ซึ่งมีพิพิธภัณฑ์ชื่อ Museo del Baile Flamenco

๑๒ วันอังคารที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

นายจุลทัศน์ พายมรานนท์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง *ประติมากรรมปูนปั้นสมัยสุโขทัย* ความโดยสรุปว่า ประติมากรรมปูนปั้นสมัยสุโขทัยเป็นมรดกทางศิลปกรรมของชาติและเป็นประจักษ์พยานได้อย่างดีว่าชาวสยามในโบราณมิได้เป็นเผ่าพันธุ์ที่ไร้อารยธรรม แหล่งสำคัญที่พบงาน ได้แก่ เมืองสุโขทัย เมืองกำแพงเพชร เมืองศรีสัชนาลัย เมืองเพชรบูรณ์

งานประติมากรรมปูนปั้นเป็นภาพสะท้อนความรู้ ความคิด ความสามารถ ความชำนาญในฝีมือของช่างอย่างดียิ่ง และทำให้ทราบได้ว่าชาวสุโขทัยมีสุนทรียภาพในงานประติมากรรมเพียงใด ที่ปรากฏในปูชนียสถาน

และศาสนสถาน มีหลายประเภท ดังนี้

- งานประติมากรรมประเภทพระพุทธรูปปฏิมากร ได้แก่ พระพุทธรูปปฏิมากรประจำระเบียบ พระพุทธรูปปฏิมากรยืนขนาดใหญ่ พระพุทธรูปปฏิมากร ๔ อริยาบถหรือ ๔ ปาง พระพุทธรูปปฏิมากรประจำซุ้มคูหา พระพุทธรูปปฏิมากรพรรณนาเรื่อง

- งานประติมากรรมประเภทภาพเทวตา อมนุษย์
- งานประติมากรรมประเภทภาพลัทธิ เช่น ภาพช้างในลักษณะต่าง ๆ ภาพลัทธิหิมพานต์

- งานประติมากรรมประเภทลวดลาย ได้แก่ ลวดลายแบบพันธุ์พฤกษา ลวดลายแบบประดิษฐ์หรือลวดลายแบบเชิงประดิษฐ์

- งานประติมากรรมประเภทสิ่งที่เป็นองค์ประกอบสถาปัตยกรรม เช่น แบบลวดบัว

ศ. ดร.รีนฤทัย ลัจจพันธุ์ ภาศิสมาชิก บรรยายเรื่อง แนวคิดเรื่องความแตกต่างทางวัฒนธรรมในนวนิยายของบุญเหลือ ความโดยสรุปว่า นอกจากหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ จะเป็นนักวิชาการที่มีคุณูปการสำคัญอย่างยิ่งทางการศึกษา ภาษา วรรณคดี และวรรณคดีวิจารณ์แล้ว ยังเป็นนักประพันธ์ที่มีผลงานโดดเด่นและหลากหลายประเภทอีกด้วย นวนิยาย ๓ เรื่อง คือ ละไห้หม่อม สุรตนารี และ ดร. ลูกทุ่ง ซึ่งแต่งโดยใช้นามปากกาว่า “บุญเหลือ” สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในช่วงเวลาประมาณ พ.ศ. ๒๔๕๕-๒๕๑๖ ได้อย่างน่าสนใจ ละไห้หม่อม นำเสนอแนวความคิดความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตะวันตก จากเนื้อหาเรื่องราวของผู้ชายไทยที่แต่งงานกับผู้หญิงชาวอังกฤษ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่นำเสนอมีหลายประการ เช่น การพักอาศัย การเชิญแขกในงานเลี้ยง ภาษาในการสื่อสาร อารมณ์ขัน การเห็นว่ามีฝรั่งสู้คนไทยไม่ได้ การเห็นว่าคนไทยบางคนไม่ใส่ใจปัญหาของบ้านเมือง และการที่ผู้ชายไม่รับผิดชอบครอบครัว นอกใจภรรยาหรือมีเมียชู้

นวนิยายเรื่อง สุรตนารี เป็นนวนิยายแนวจินตนิมิต (fantasy) ที่นำเสนอประเด็นของสตรีนิยมที่น่าสนใจ เพราะผู้หญิงและผู้ชายในประเทศสุรตซึ่งเป็นดินแดนในจินตนาการมีบทบาทหน้าที่ที่กลับกัน ผู้หญิงเป็นผู้นำครอบครัว ทำงานนอกบ้าน มีตำแหน่งสูงในการบริหารทั้งทางราชการและทางการเมือง เป็นเจ้าของที่ดิน และมีสิทธิ์อิสระในทุกเรื่อง ส่วนผู้ชายเป็นฝ่ายเลี้ยงลูกอยู่กับบ้านและดูแลครอบครัว ผู้ชายสุรตส่วนมากมีบุคลิกอ่อนโยนกว่าผู้หญิง กล่าวได้ว่าในสังคมสุรต ผู้หญิงเป็นผู้นำ ผู้ชายเป็นผู้ตาม แต่ประเทศสุรตไม่ใช่สังคมปิด มีความเจริญก้าวหน้าในระดับประเทศที่เจริญแล้ว ผู้ชายสุรตที่ไปศึกษาในต่างประเทศมีความคิดอยากให้ประเทศสุรตมีวัฒนธรรมเช่นเดียวกับโลกภายนอก จึงพยายามเรียกร้องสิทธิของบุรุษให้เท่าเทียมสตรี นวนิยายเรื่องสุรตนารีจึงเป็นภาพแตกต่างของวัฒนธรรมชาย-หญิงในโลกอุดมคติกับโลกแห่งความเป็นจริง และมีนัยแห่งการประชดเสียศีลสังคมนั้นแท้จริงแล้วผู้ชายเป็นผู้นำ

อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านมาถึงปัจจุบัน ผู้หญิงมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและสังคมไทย แนวคิดที่ “บุญเหลือ” นำเสนอไว้ในนวนิยายเรื่องนี้ซึ่งดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้ กลับมีความเป็นไปได้มากขึ้น

นวนิยายเรื่อง ดร. ลูกทุ่ง นำเสนอแนวความคิดความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมชาวกุ๊กับวัฒนธรรมชาวบ้าน มีประเด็นความขัดแย้งระดับลึกในเรื่องความคิดที่มีต่อสังคมว่าควรคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์ส่วนรวม โดยผู้เขียนนำเสนอผ่านตัวละครเอกฝ่ายชายและตัวละครเอกฝ่ายหญิงซึ่งเป็นคู่สามีภรรยา ตัวละครเอกฝ่ายชายมีพื้นเพจากชาวชนบท เป็นคนเก่ง ฉลาดฉลาด เป็นนักเรียนทุนรัฐบาลจบการศึกษาจากต่างประเทศ ส่วนตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีเชื้อสายจากตระกูลขุนนางหลังจากทำงานรับราชการไประยะหนึ่ง ตัวละครฝ่ายชายมีความคิดจะหาเงินใช้ทุนแล้วลาออกจากราชการมาทำงานเอกชนซึ่งได้เงินเดือนมากกว่า ตัวละครเอกฝ่ายหญิงไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าสามีของเธอเป็นผู้มีโอกาสดีที่ได้รับทุนการศึกษาซึ่งมาจากเงินภาษีของราษฎร จึงควรทำราชการเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ประชาชนส่วนใหญ่มากกว่าจะคิดตั้งเนื้อตั้งตัวโดยทำงานที่ได้เงินเดือนมาก ๆ แม้ตัวละครฝ่ายหญิงจะไม่ได้มีฐานะร่ำรวยนัก มีพ่อพิการ แม่และเธอต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว แต่ความเต็มสมบรูณ์ในด้านชาติตระกูลเกียรติยศ ทำให้เธอมีจิตใจที่มั่นคงและคำนึงถึงสังคมส่วนรวม ส่วนตัวละครฝ่ายชายที่ได้รับโอกาสเต็มเต็มส่วนที่พร่องในชีวิต ในด้านการศึกษา การทำงาน เกียรติยศในสังคม แต่ก็อาจมีจิตใจหวั่นไหววอกแวก เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่สูงกว่า รวยกว่า สบายกว่า จึงเกิดความคิดเห็นแก่ตัวในบางโอกาส นอกจากนี้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมชาวกุ๊กับชาวบ้านยังปรากฏในเรื่องค่านิยมความเคยชินในการปฏิบัติตัว ฯลฯ ที่นำเสนอผ่านเรื่องราวของญาติจากชนบทที่เข้ามาพักอาศัยในเมืองหลวง

นวนิยายทั้ง ๓ เรื่องของหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นนวนิยายที่ฉายภาพสังคมและวัฒนธรรมจากประสบการณ์ของผู้เขียนเป็นความรู้ทางมนุษยวิทยาสังคมเชิงประจักษ์ที่เป็นข้อมูลแก่นกรุ่นหลังนวนิยายของ “บุญเหลือ” จึงเป็นนวนิยายที่มีสาระความคิด แต่อ่านสนุก เพราะผู้เขียนมีความสามารถในการเพิ่มรสวรรณศิลป์ได้อย่างพอเหมาะ แม้ว่าปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่ผู้เขียนนำเสนอไว้ในนวนิยาย ๓ เรื่องนี้หลายอย่างทันสมัย หรือคลี่คลายไปแล้วเพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ทางแก้ไขปัญหาความแตกต่างทางวัฒนธรรมโดยการที่ต่างฝ่ายต่างต้องเข้าใจ เรียนรู้ และปรับตัวเข้าหากัน เป็นทางออกที่ยั่งยืนและใช้การได้ตลอดไป

ใน พ.ศ. ๒๕๕๕ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ได้ประกาศยกย่องหม่อมหลวงบุญเหลือ เทพยสุวรรณ เป็นบุคคลสำคัญของโลก เนื่องในโอกาสวันครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาล ในฐานะเป็นผู้ที่มีผลงานดีเด่นด้านการศึกษา วัฒนธรรม ภาษา และวรรณคดี การส่งเสริมสถานภาพสตรี และการส่งเสริมสันติภาพ

ผู้สนใจบทความดังกล่าวขออนุญาตค้นคว้าได้ที่ศูนย์ข้อมูลข่าวสารราชบัณฑิตยสถาน

ห้องสมุดราชบัณฑิตยสถาน โทรสารหมายเลข ๐ ๒๓๕๖ ๐๔๙๒

หรือทางเว็บไซต์ www.royin.go.th ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

ไขปัญหาภาษาไทย

ถาม คำว่า **ความรู้** และ **องค์ความรู้** มีความหมายแตกต่างกันอย่างไร

ตอบ พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ อักษร A-L ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๑ ระบุว่า **ความรู้** ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า **knowledge** หมายถึง สาระ ข้อมูล แนวคิด หลักการ ที่บุคคลรวบรวมได้จากประสบการณ์ในชีวิต **ความรู้** เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และเทคโนโลยี บุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์ การศึกษา อบรม การรับถ่ายทอดทางวัฒนธรรมการรับรู้ การคิด และการฝึกปฏิบัติ จนสามารถสรุปสาระความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือพัฒนาไปสู่ระดับที่สูงขึ้น

ส่วนคำว่า **องค์ความรู้** เป็นศัพท์บัญญัติของคำว่า **body of knowledge** หมายถึง ความรู้ที่ประกอบด้วยมโนทัศน์หลัก โครงสร้างและช่องทางที่จะเข้าถึงความรู้ ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนในกระบวนการต่อไปนี้ ๑. กระบวนการรวบรวม ค้นคว้าอย่างลึกซึ้งและมีส่วนร่วม ๒. กระบวนการทดลองปฏิบัติวิเคราะห์ และสรุปสาระ ๓. กระบวนการเกิดแนวคิด เนื้อหา และแนวทางพัฒนา เรียกว่า **ความรู้** และ ๔. กระบวนการสังเคราะห์ แนวคิด เนื้อหา แนวทาง บูรณาการมาเป็นองค์รวม เรียกว่า **องค์ความรู้** เป็นความรู้ในระดับสูงขึ้นไป

ถาม คำว่า **KM** ย่อมาจากคำว่าอะไรและมีความหมายอย่างไร

ตอบ ในพจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ อักษร A-L ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๕๓ ระบุว่า คำ **knowledge management** หรือย่อว่า **KM** หมายถึง กระบวนการความรู้ของบุคคล และองค์กรเพื่อสร้างคุณภาพและประสิทธิภาพโดยการรวมกลุ่มกัน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิดร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ของสมาชิกผสมผสานกับความรู้จากแหล่งข้อมูลทั่วไป มีการกำหนดเป้าหมาย วิธีการปฏิบัติ การทดลอง การตรวจสอบ การสังเคราะห์และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์

ในระดับบุคคล การร่วมกระบวนการจัดการความรู้ ช่วยส่งเสริมสร้างความตระหนักคุณค่า และความสามารถที่เป็นความรู้ฝังลึกอยู่ภายในตน เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จ

ในระดับองค์กร กระบวนการจัดการความรู้ เน้นการเรียนรู้เป็นเครือข่ายเชื่อมโยงกัน สมาชิกขององค์กรต่างเสริมพลังกันฉันท์กลยามมิตร ทำให้องค์กรมีความเข้มแข็งและผลงานก้าวหน้าสอดคล้องกับวิสัยทัศน์เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization)

ราชบัณฑิตยสถาน
สนามเสือป่า เขตดุสิต
กทม. ๑๐๓๐๐

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ ๑๘๖/๒๕๕๐
ไพรัชณีย์ดุสิต

จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน

เพื่อเผยแพร่งานวิชาการ
ข่าวสารกิจกรรมต่าง ๆ
ของราชบัณฑิตยสถาน

จัดทำโดย

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ศูนย์บริการวิชาการ ราชบัณฑิตยสถาน

บรรณาธิการ

นางสาวบุญธรรม กวานทอง

กองบรรณาธิการ

นางทิพาภรณ์	ธารีเกษ	นางกนกวรรณ	ทองตะโก
นางสาวพชนะ	บุญประดิษฐ์	นางสาวกุลศิรินทร์	นาคไพจิตร
นางสาวอารี	พลดี	นางพรทิพย์	เดชทิพย์ประภาพ
นางสาวปิยรัตน์	อินทร์อ่อน	นายอาคม	คงทน
นางสาวกระลำภักษ์	แพรกทอง	นายอภิเดช	บุญสงค์

พิมพ์ที่ : บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด ๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ วังทองหลาง
กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐ โทร. ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๐-๖ โทรสาร ๐ ๒๕๓๙ ๒๕๑๒, ๐ ๒๙๖๖ ๑๖๐๙